

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

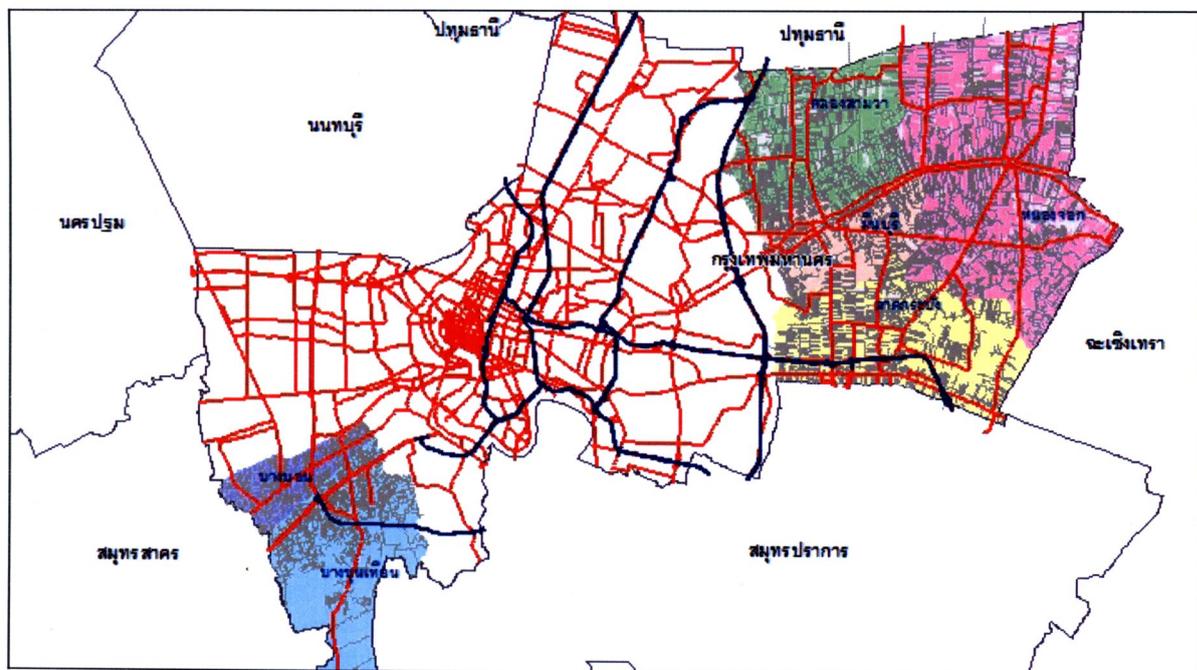

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หลักในการวิจัย ได้มีการกำหนดกรอบวิธีการในการดำเนินการวิจัย อันประกอบด้วย การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา ประชากรและตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยนี้คัดเลือกพื้นที่ศึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการตอบโจทก์การวิจัย กล่าวคือ เป็นเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยชานเมืองฝั่งตะวันออก ได้แก่ เขตมีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ลาดกระบัง และชานเมืองฝั่งตะวันตก ได้แก่ เขตบางบอน และเขตบางขุนเทียน (ภาพที่ 3.1) ไม่ได้รวมส่วนขยายของพื้นที่เมืองที่เข้าไปยังจังหวัดปริมณฑลข้างเคียงในลักษณะของภูมิภาคมหานคร ทั้งนี้ ขอบเขตของการจัดแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครดังกล่าวอ้างอิงจาก สำนักผังเมือง (2547) ซึ่งได้แบ่งกรุงเทพมหานครตามการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเป็น 3 บริเวณหลักคือ เขตเมืองชั้นใน เขตชั้นกลางหรือเขตต่อเมือง และเขตชั้นนอกหรือชานเมือง โดยพื้นที่เขตชานเมืองของกรุงเทพมหานครเป็นเขตที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางเมืองเกินกว่า 20 กิโลเมตร มีลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่าง ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าพื้นที่พัฒนาแบบเมือง และมีลักษณะผสมระหว่างเมืองและชนบท

พื้นที่ศึกษาบริเวณชานเมืองฝั่งตะวันออกและตะวันตก มีพื้นที่รวม 689.883 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 43.98 ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร (1,568.737 ตารางกิโลเมตร) ทั้ง 6 เขตมีประชากรรวมทั้งสิ้น 853,411 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.97 ของประชากรทั้งกรุงเทพมหานคร (5,699,332 คน) โดยการรวบรวมข้อมูลทางสถิติจำนวนประชากร พื้นที่ และความหนาแน่น ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 จากสำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร พบว่าเขตหนองจอกมีพื้นที่มากที่สุดจากทั้งหมด 6 เขต คือ 236.261 ตารางกิโลเมตร และเขตบางบอนมีพื้นที่น้อยที่สุดคือ 34.745 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยทั้ง 6 เขตชานเมืองเท่ากับ 1,237 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยเขตบางบอนเป็นเขตที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคิดเป็น 3,002 คนต่อตารางกิโลเมตร และน้อยที่สุดในเขตหนองจอกคิดเป็น 632.6 คนต่อตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาบริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร 6 เขต

3.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ผู้วิจัยศึกษาคือ ครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชานเมือง ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และเคหะชุมชนในบริเวณชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ในเขตลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา บางบอน และบางขุนเทียน จากการรวบรวมข้อมูลทางสถิติประชากร ครั้วเรือน บ้าน และชุมชนปี พ.ศ. 2553 (ตารางที่ 3.1) จากสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรเป้าหมายทั้งหมดที่ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 73,226 ครั้วเรือน ประกอบด้วย ครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในเคหะชุมชนจำนวน 15,352 ครั้วเรือน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรจำนวน 20,226 ครั้วเรือน และ 37,648 ครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชานเมือง ในทั้ง 6 เขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร ครั้วเรือน บ้าน และชุมชนในบริเวณชานเมืองของกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามประเภทชุมชน ที่มา: สำนักพัฒนาสังคม, 2553

เขต	จำนวน ชุมชน	ประชากร (คน)	จำนวน ครั้วเรือน	จำนวนบ้าน (หลัง)
เกาะชุมชน				
ลาดกระบัง	16	29,550	10,549	9,111
มีนบุรี	1	1,098	1,600	1,600
หนองจอก	0	0	0	0
คลองสามวา	1	1,163	391	391
บางบอน	0	0	0	0
บางขุนเทียน	5	11,590	2,812	2,812
รวม	23	43,401	15,352	13,914
ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร				
ลาดกระบัง	3	3,589	1,109	998
มีนบุรี	21	25,282	6,432	7,295
หนองจอก	12	9,780	3,097	3,430
คลองสามวา	18	14,773	4,669	4,566
บางบอน	3	2,734	837	837
บางขุนเทียน	10	17,322	4,082	4,031
รวม	67	73,480	20,226	21,157
ชุมชนชานเมือง				
ลาดกระบัง	40	35,762	10,744	8,227
มีนบุรี	38	34,545	7,436	6,578
หนองจอก	74	44,289	9,581	8,834
คลองสามวา	54	31,718	6,107	5,186
บางบอน	7	5,699	1,047	978
บางขุนเทียน	24	12,623	2,733	2,313
รวม	237	164,636	37,648	32,116

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ประชากรมีจำนวนที่แน่นอน และต้องการให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (e) เท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05 สูตรที่ใช้คือ (Yamane, 1973 อ้างอิงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540)

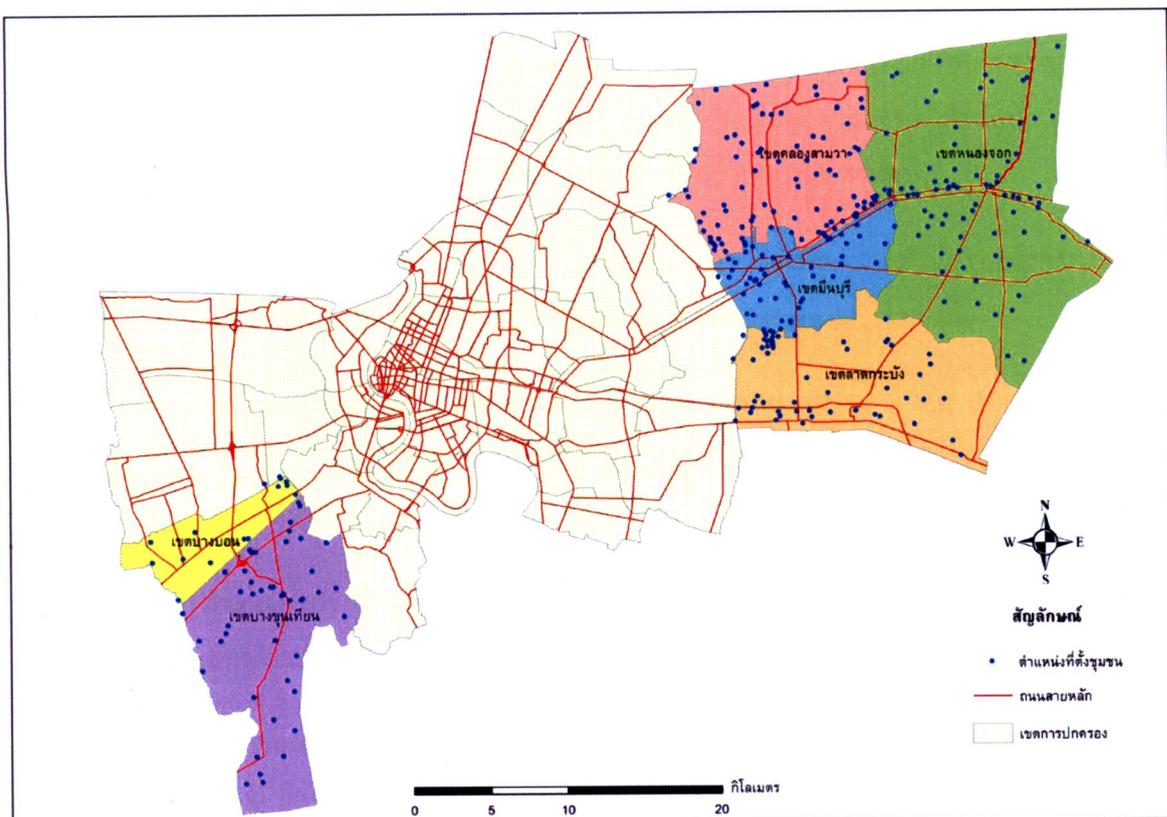
$$\begin{aligned}
 n &= N / (1 + Ne^2) \\
 &= 73,226 / (1 + 73,226 \times (0.05)^2) \\
 &= 397.83 \text{ ตัวอย่าง}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นทางด้านสังคมของการพัฒนาชุมชนบริเวณชานเมือง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 ประเภทว่า นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมในระดับชุมชนหรือไม่ จึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 405 คร่าวเรือน เพื่อให้กระจายในแต่ละประเภทของชุมชนต่างๆ กันคือ เป็นจำนวนเท่ากับ 135 ตัวอย่างในแต่ละประเภทของชุมชน

ตารางที่ 3.2 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของชุมชนและเขตชานเมือง กรุงเทพมหานคร

เขต	เคหะชุมชน		ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร		ชุมชนชานเมือง		รวม (ตัวอย่าง)
	# คร่าวเรือน	# ตัวอย่าง	# คร่าวเรือน	# ตัวอย่าง	# คร่าวเรือน	# ตัวอย่าง	
ลาดกระบัง	10,549	93	1,109	7	10,744	39	139
มีนบุรี	1,600	14	6,432	43	7,436	27	84
หนองจอก	0	0	3,097	21	9,581	34	55
คลองสามวา	391	3	4,669	31	6,107	22	57
บางบอน	0	0	837	6	1,047	4	9
บางขุนเทียน	2,812	25	4,082	27	2,733	10	62
รวม	15,352	135	20,226	135	37,648	135	405

วิธีการที่ใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบผสม (Multi-stage sampling) กล่าวคือ ขั้นแรกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional stratified sampling) จากคร่าวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชานเมือง ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และเคหะชุมชนทั้ง 6 เขตของกรุงเทพมหานคร การจัดแบ่งชั้นภูมิใช้พื้นที่เขตเป็นเกณฑ์ เพื่อให้ขนาดตัวอย่างเป็นสัดส่วนกับขนาดของคร่าวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนภายในแต่ละเขต (ตารางที่ 3.2) จากนั้นแบ่งหน่วยประชากรในแต่ละเขตโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) เป็นการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ตามการกระจุกตัวของที่ตั้งถิ่นฐานชุมชนแต่ละประเภท

ภาพที่ 3.2 ที่ตั้งชุมชนชานเมือง ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และเคหะชุมชนในบริเวณพื้นที่ศึกษา
 ที่มา: กองสารสนเทศภูมิศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

3.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความ
 ยั่งยืนทางสังคมของชุมชนในพื้นที่บริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
 เป็นลำดับ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ ดังนี้

- 1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยเอกสาร รายงาน สถิติ และบทความ
 ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการศึกษาทางการพัฒนาที่
 ยั่งยืนทางสังคม โดยเน้นการบ่งชี้ตัวแปรและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมในระดับ
 ชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับการขยายตัวบริเวณชานเมือง เป็นข้อมูลทางด้านเชิงพื้นที่และ
 ประชากร ได้แก่

- ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง จำนวนของชุมชน จำนวนประชากรและครัวเรือนในชุมชนต่างๆ บริเวณชานเมืองของกรุงเทพมหานคร จากกองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร และกองสารสนเทศภูมิศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
  - ข้อมูลสถิติประชากร พื้นที่ และความหนาแน่น เผยแพร่โดยสำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (www.bangkok.go.th)
  - ข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2544 และ 2552 จากสำนักนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มการขยายตัวของบริเวณชานเมือง ความหนาแน่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน และพื้นที่เปิดโล่ง
- 2) การสำรวจพื้นที่ เพื่อบอกถึงสภาพพื้นที่ทางกายภาพของชานเมือง การขยายตัวของชานเมือง และลักษณะต่างๆ ไปของชุมชน
  - 3) การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ-สังคมของผู้อยู่อาศัยในชุมชน และความยั่งยืนทางสังคมของชุมชน ได้แก่ ความเป็นมิตรและการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม ความภาคภูมิใจและพอใจในชุมชน ความปลอดภัย คุณภาพของสภาพแวดล้อม การย้ายที่อยู่อาศัย กิจกรรมเป็นกลุ่ม และการเข้าใช้บริการท้องถิ่น รวมทั้งสภาพทางกายภาพหลักๆ ได้แก่ ประเภทของที่อยู่อาศัย และการเดินทางไปทำงาน
  - 4) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการขยายตัวของชุมชนบริเวณชานเมือง จากเจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคม รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับชุมชนในสังคม เช่น ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน เป็นต้น
  - 5) การสังเกตและการบันทึกภาพถ่ายในการลงภาคสนามพื้นที่ศึกษา เพื่อให้มองเห็นสภาพทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทั่วไปในพื้นที่ศึกษาและบริเวณโดยรอบ

3.3.2 การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ของการพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมของชุมชนทั้ง 3 ประเภทในพื้นที่บริเวณชานเมือง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ทั้งนี้ แบบสอบถามสร้างขึ้น (Questionnaire formulation) ตามแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมในระดับชุมชนของ Bramley (2006) โดยผู้วิจัยทำการสำรวจเอกสารและวิเคราะห์ตัวแปรทางด้านความเสมอภาคทางสังคมและชุมชนที่ยั่งยืน จึงกำหนดตัวบ่งชี้รวมจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้ด้านความเป็นมิตร 2) การปะทะสัมพันธ์กันทาง

สังคม 3) ความภาคภูมิใจและพึงพอใจในชุมชน 4) ความปลอดภัยในชุมชน 5) คุณภาพของสภาพแวดล้อม 6) การย้ายที่อยู่อาศัย 7) กิจกรรมเป็นกลุ่ม 8) การเข้าถึง/ เข้าใช้บริการต่างๆ ของท้องถิ่น

สำหรับลักษณะทางกายภาพของชุมชนบริเวณชานเมือง ได้แก่ 1) ด้านประเภทที่อยู่อาศัย จะวัดเกี่ยวกับประเภทของที่อยู่อาศัยของครัวเรือน การมีพื้นที่สนามหรือลานบ้าน จำนวนห้องนอน 2) การเดินทางไปทำงาน จะวัดเกี่ยวกับพาหนะที่ใช้การเดินทางไปทำงาน ที่ตั้งสถานที่ทำงาน จำนวนพาหนะในครัวเรือน สำหรับตัวแปรทางด้านลักษณะทางเศรษฐกิจ-สังคม จะวัดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน ได้แก่ จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน จำนวนบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยกัน รายได้ต่อครัวเรือน และข้อมูลทั่วไปของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา อาชีพ สถานภาพการสมรส การครอบครองที่อยู่อาศัย เป็นต้น

แบบสอบถามมีรูปแบบของคำถามแบบปลายปิด (Close-ended questions) จำนวน 38 ข้อ (ตารางที่ 3.4 แสดงการสรุปตัวแปรจากแบบสอบถาม) ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1-2 จำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามเพื่อวัด 8 ตัวบ่งชี้ทางการพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมในระดับชุมชน ในลักษณะของแบบประเมินค่า และให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2-3 อย่าง รวมทั้งการเติมคำตอบ (ในส่วนที่ 1 คำตอบเป็นแบบ scaling 5 ระดับ โดยค่าคะแนนเป็น positive ในข้อ 1-8 และเป็น negative ในข้อ 9-12) ส่วนที่ 3 จำนวน 18 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพของชุมชน และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมของครัวเรือนและผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามในลักษณะให้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2-6 อย่าง และการเติมคำตอบ

จากนั้น นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา การวิจัยหรือการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล และด้านภาษา ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา (Content validity) ความเที่ยง (Reliability) และความเป็นปรนัย (Objectivity) เพื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม แล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตอื่นๆ จำนวน 20 คน

ตารางที่ 3.3 แสดงการสรุปตัวแปรจากแบบสอบถาม

ประเด็นของตัวแปร	ตัวบ่งชี้	ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรอย่างง่าย
ลักษณะทางเศรษฐกิจ-สังคม		สถานภาพในครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> • หัวหน้าครัวเรือน • คู่สมรส • บุตร • อื่นๆ
		จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน	• คน
		เพศ	• ชาย/หญิง
		อายุ	• ปี
		ศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> • พุทธ • คริสต์ • อิสลาม • อื่นๆ
		สถานภาพการสมรส	<ul style="list-style-type: none"> • โสด • สมรส • หย่าร้าง • หม้าย
		จำนวนบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยกัน	• คน
		การมีงานทำ	<ul style="list-style-type: none"> • มีงานทำ •ว่างงาน • เกษียณ • แม่บ้าน
		อาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> • พนักงานบริษัท/ห้างร้าน • ค้าขาย • ลูกจ้างรายวัน/รายชิ้นงาน • รับจ้างทั่วไป • ขับรถ/มอเตอร์ไซด์รับจ้าง
		ระดับการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ได้เรียน • ประถมศึกษา • มัธยมต้น • มัธยมปลาย • ปริญญาตรี และสูงกว่า
	รายได้ต่อครัวเรือน	• บาท/เดือน	

ตารางที่ 3.3 แสดงการสรุปตัวแปรจากแบบสอบถาม (ต่อ)

ประเด็นของตัวแปร	ตัวบ่งชี้	ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรอย่างง่าย
ลักษณะทางกายภาพ ของชุมชนและการ เดินทางไปทำงาน		ประเภทของที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> • บ้านเดี่ยวชั้นเดียว • บ้านเดี่ยว 2 ชั้น • ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์/หอพัก • คอนโดการเคหะ • อื่นๆ
		พื้นที่สนามรอบบ้าน/ลาน	<ul style="list-style-type: none"> • ตารางเมตร
		จำนวนห้องนอน	<ul style="list-style-type: none"> • ห้อง
		การครอบครองที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นเจ้าของ • เช่าจากเอกชน • เช่าจากภาครัฐ • อื่นๆ
		การเดินทางไปทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> • รถยนต์ส่วนตัว • รถมอเตอร์ไซค์ส่วนตัว • รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง • รถประจำทาง • รถตู้ • อื่นๆ
		จำนวนพาหนะในครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> • รถยนต์ (คัน) • รถมอเตอร์ไซค์ส่วนตัว (คัน)
		ที่ตั้งสถานที่ทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> • ภายในเขตเดียวกับที่พัก • เขตอื่นๆ • จังหวัดอื่นๆ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ทางสังคมระดับ ชุมชน	ความเป็นมิตร	<ul style="list-style-type: none"> • พบเพื่อนบ้าน/ญาติสม่ำเสมอ • เป็นมิตร/เป็นหูเป็นตาให้กัน 	<ul style="list-style-type: none"> • เห็นด้วยอย่างยิ่ง • เห็นด้วย • ไม่แน่ใจ • ไม่เห็นด้วย • ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	การปะทะสัมพันธ์ทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> • พุดคุยกับเพื่อนบ้าน • ขอรุขยืมของจากเพื่อนบ้าน • รู้จักชื่อเพื่อนบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นบางคน • กว่าครึ่งของชุมชน • เกือบทุกคน

ตารางที่ 3.3 แสดงการสรุปตัวแปรจากแบบสอบถาม (ต่อ)

ประเด็นของตัวแปร	ตัวบ่งชี้	ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรอย่างง่าย
	ความภาคภูมิใจและ พอใจในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • ความพอใจโดยรวม • ความสวยงามน่าอยู่ • ภูมิใจและผูกพันกับชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • เห็นด้วยอย่างยิ่ง • เห็นด้วย • ไม่แน่ใจ • ไม่เห็นด้วย • ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	ความปลอดภัยในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • เดินคนเดียวหลังพลบค่ำได้ • มีปัญหาอาชญากรรมมาก • มีปัญหาก่อความวุ่นวายจากกลุ่มวัยรุ่น • มีปัญหาจราจรรบกวน • ไม่ปลอดภัยในการรอรถเมล์ 	<ul style="list-style-type: none"> • เห็นด้วยอย่างยิ่ง • เห็นด้วย • ไม่แน่ใจ • ไม่เห็นด้วย • ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	คุณภาพของสภาพ แวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> • แสงสว่างจากโคมไฟถนน • สภาพสวนสาธารณะ • เสียงรบกวนจากเพื่อนบ้าน • ขยะเกลื่อนกลาดถนน • ชีตเขียนทำลายของสาธารณะ • ความเพียงพอของที่จอดรถ • ปริมาณจราจร 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่มีปัญหา • พอใช้ • แย่ • แย่มาก
	การย้ายที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> • พอใจในบ้านพักอาศัย • พอใจในบริการชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • เห็นด้วยอย่างยิ่ง • เห็นด้วย • ไม่แน่ใจ • ไม่เห็นด้วย • ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
		• ระยะเวลาการอยู่อาศัย	• ปี
		• แผนย้ายที่อยู่ภายใน 1-3 ปี	• มี/ไม่มี
กิจกรรมเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • กีฬา/การออกกำลังกาย • การศึกษานอกเวลา • ประชุมสมาชิกชุมชน • กลุ่มช่วยเหลือผู้อื่น • กลุ่มทางศาสนา • กลุ่มอื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทุกวัน • 2-3 ครั้ง/อาทิตย์ • 2-3 ครั้ง/เดือน • 1 ครั้ง/เดือน • 1 ครั้ง/ปี • ไม่เคย 	

ตารางที่ 3.3 แสดงการสรุปตัวแปรจากแบบสอบถาม (ต่อ)

ประเด็นของตัวแปร	ตัวบ่งชี้	ตัวแปรเชิงซ้อน	ตัวแปรอย่างง่าย
	การเข้าใช้บริการ ท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> • ร้านขายยาทั่วไป • โชห่วย มินิมาร์ท • ตลาดสด ซูเปอร์มาร์เก็ต • ตลาดนัด • ที่ทำการไปรษณีย์ • ธนาคาร • ร้านอาหาร ร้านกาแฟ • ผับ • ห้องสมุด • ลานกีฬา สนามกีฬา • ศูนย์ชุมชน • สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนสำหรับเด็กและวัยรุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • ลำบากในการเข้าถึง • ไม่ลำบากในการเข้าถึง <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ≥ 1 ครั้ง/อาทิตย์ • ≥ 1 ครั้ง/เดือน • ≥ 1 ครั้ง/ปี • ไม่ได้ใช้ • ไม่มี

3.3.3 บริบทของการวิจัย

สถานที่ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ ชุมชนชานเมือง ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และเคหะชุมชน ในเขตลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา บางบอน และบางขุนเทียน โดยวิธีการสำรวจ การสังเกตและการบันทึกภาพถ่าย สภาพทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทั่วไปในชุมชนพื้นที่ศึกษา ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้ทำการส่งทีมผู้ช่วยวิจัยจำนวน 10 คน ลงพื้นที่เพื่อการสัมภาษณ์ครัวเรือนในชุมชน โดยทีมผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้จัดบันทึกคำตอบในแบบสอบถาม วิธีการเก็บแบบสอบถามด้วยการสัมภาษณ์มีเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น ได้ข้อมูลคำตอบรวดเร็ว สามารถอธิบายได้ในกรณีที่ผู้ตอบไม่เข้าใจบางคำถาม คำนึงถึงการอ่านออกเขียนได้ของผู้ตอบซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น ในส่วนการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนาสังคม ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ได้มีการนัดพบในหน่วยงานราชการและในชุมชน โดยนักวิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องอัดบันทึกเสียงและการจดบันทึกประเด็นที่สำคัญ

การดำเนินกิจกรรมการเก็บแบบสอบถามเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที ต่อแบบสอบถาม ส่วนการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นวันและเวลาราชการ หรือวันเสาร์-อาทิตย์ตาม เวลาที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกให้พบ และใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่านประมาณ 30 นาที

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามมาทำการจัดเตรียมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ โดยการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล การจัดทำคู่มือลงรหัสและการลงรหัสข้อมูลการวิจัย และการบันทึกข้อมูลเข้าสู่แฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อการบรรยายสรุปกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะทางเศรษฐกิจ-สังคมของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะทางกายภาพของชุมชนบริเวณชานเมือง สถิติที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และ 2) สถิติอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้การพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมสำหรับชุมชนทั้ง 3 ประเภท วิธีการที่ใช้ทดสอบ ได้แก่ ANOVA สำหรับการเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ของการพัฒนาที่ยั่งยืนทางสังคมในชุมชนบริเวณชานเมืองตามลักษณะทางกายภาพ และเศรษฐกิจ-สังคมของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติทดสอบได้แก่ t-test และ ANOVA และถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่หรือการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparisons) โดยวิธี LSD

ระดับค่าคะแนนสำหรับตัวบ่งชี้ทางด้านความเป็นมิตร ความภาคภูมิใจและพึงพอใจในชุมชน ความปลอดภัยในชุมชน และการย้ายที่อยู่อาศัย มีความหมายดังนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับมากที่สุด

ระดับค่าคะแนนสำหรับตัวบ่งชี้ทางการปะทะสัมพันธ์ทางสังคม คุณภาพของสภาพแวดล้อม กิจกรรมเป็นกลุ่ม และ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน มีความหมายดังนี้

1.00 – 1.66	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับน้อย
1.67 – 2.33	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับปานกลาง
2.34 – 3.00	หมายถึง	มีความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนระดับมาก